

Uuringu „EstWin 2 ettevalmistamine: turg ja turutõrked“ lühituvustus Lairibafoorumil, 29.08.2012

Uuringu eesmärk oli selgitada välja piirkonnad Eestis, kus lairiba juurdepääsuühendused puuduvad ja sideettevõtted ei ole huvitatud majanduslikel põhjustel arendustegevustest, st kus eksisteerivad turutõrked. Sellega paigutub uuring EstWin projekti teise etapi algusesse (juurdepääsu võrgu arendus), olles teadmusbaasiks võimalikule projekti ulatusele. Analüüsi turutõrke piirkondade ulatust ning anti hinnang, kus on vajadus uute lairiba juurdepääsuühenduste järele, kuid turutingimustes seda ei rajataks ning seetõttu oleks vajalik (riigipoolne) sekkumine.

Uuringu esimeses etapis kaardistati lairiba juurdepääsuühenduste praegune olukord. Selle eesmärk oli välja selgitada, millised võiksid olla võimalikud turutõrke piirkonnad, arvestades olemasolevaid ühendusi. Selleks kasutati riiklikku statistikat, Maa-ameti andmeid ja koguti täiendavalt andmeid sideoperaatoritelt, et võimalikult täpselt kirjeldada nii lairiba standardile vastavate kui ka mittevastavate juurdepääsu-ühenduste ning mobiilsete levialade tänast olukorda Eesti erinevates piirkondades. Sealjuures viidi täieliku turutõrke piirkondades läbi tarbijaküsitlus.

Uuringu teise etapi eesmärk oli turutõrke piirkondade arengu määratlemine seoses kiirele internetile juurdepääsuga. Selleks koostati olemasolevate materjalide ja ekspertgrupi abiga visioon, kuhu soovitakse aastaks 2017 lairiba juurdepääsuühenduste arendamisega Eestis jõuda. Lisaks arvestati ka Euroopa Liidu poolt seatud digituru arengu eesmärgi. Ekspertgruppi oli kaasatud Eesti suuremate sideoperaatorite, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidu ning omavalitsuste esindajad.

Kolmandas etapis uuriti esmalt sideoperaatoritelt, milline on nende valmisolek ja plaanid soovitud olukorra saavutamiseks aastaks 2017. Selleks koguti poolstruktureeritud intervjuude käigus operaatorite hinnangud nende poolt planeeritud arendusele nii tehnoloogia uuenduste osas kui ka investeeringute osas võimalikes turutõrke piirkondades. Intervjuud viidi läbi kõigi suuremate operaatorite esindajatega, kelleks olid kas tehnoloogia- või arendusjuhid. Lisaks konsulteeriti ka Konkurentsiameti esindajatega. Oma tulevikutsenaariumide kirjeldamisel lähtusid operaatorid eeldusest, et 2015. aasta lõpuks on valmis ehitatud Estwin baasvõrk ja nad saavad seda oma tegevuses äriolulistel tingimustel kasutada.

Alljärgnevalt on esitatud ülevaade tähtsamatest tulemustest:

- Kiirele internetiühendusele (üle 40 Mbit/s) puudub juurdepääs hinnanguliselt enam kui poolel elanikkonnast (55%).
- 8% kõigist hoonetest (sh mitte-eluhooned) on juurdepääsuühendusega, mis lubab suuremat kiirust kui 40 Mbit/s. Suhteliselt enam on selliseid juurdepääsuühendusi Harju maakonnas, lisaks ka Tartu-, Lääne-, Rapla- ja Ida-Viru maakondades. Enamus nendest majadest asuvad linnalistes piirkondades või üksikutes linnalähistes valdades. Tüübilt on need korter- ja ärimajad. Ühepereelamute ühendatus kiire internetiga on üsna puudulik.
- Püsiühenduse pakkujad ei näe ilma baasvõrgu väljaarenduseta aastaks 2017 oma strateegiates reaalselt võimalust tagada kõigis Eesti majades juurdepääs lairibaühendusele. Nende jaoks on äriolulist müttekas seda teha peamiselt kortermajades.
- Kõik mobiilioperaatorid on lubanud aastaks 2017 välja ehitada oma 4G võrgud ja pakkuda kiiret mobiilset interneti kogu Eesti territooriumil. 4G võrkude väljaehitamisel on oluline fiiberoptilise baasvõrgu olemasolu.

- Teenusepakujate poolt arendatav 4G mobiilne internet hetkel soovitud (üle 40 Mbit/s) kiirusteni ei küündi ning seega täiuslikku alternatiivi piirkondades, kus puudub vastav püsiühendus, lähema 5 aasta jooksul veel ei paku.
- Mobiilioperaatorite prognooside kohaselt ennustatakse tulenevalt tihenevast konkurentsist ning tarbimise nõudlusest paketiühenduste andmesidekiiruste kasvumist ja tarbitavate andmemahtude piirangute vähenemist.
- 70 kohalikku omavalitsust Eestis on täies ulatuses ilma kiire internetita (üle 40 Mbit/s), ehk täielikus turutõrkes, nende omavalitsuste elanike arv on 92 000. Enim sellised kohalikke omavalitsusi asuvad Saaremaal, Tartumaal, Pärnumaal ning Ida-Virumaal.
- Täieliku turutõrke piirkondade elanikest 85%-l on võimalik kasutada aeglast internetiühendust.
- Täieliku turutõrke piirkondade elanikud, kellel ei ole internetiühendust, sooviks seda saada, kui teenuse hind oleks sobiv. Ise on valmis sellesse panustama 40% elanikest.
- Ligi pooled täieliku turutõrke piirkondade elanikest ei ole rahul ei teenuse hinna, kiiruse ega kvaliteediga. Valdavam on see mobiilseid lahendusi kasutavate tarbijate hulgas.
- Internetiühenduse olemasolu tulevikus, kiirusega ligikaudu 100 MBit/s, peavad oluliseks kaks kolmandikku täieliku turutõrke piirkondade elanikest.

Uuringu käigus sõnastati ka soovitud poliitikakujundajatele ning sideteenuse ettevõtetele, aitamaks ellu viia lairiba arenguvisioni aastaks 2017:

Eestis eksisteerivad ulatuslikud kiirele internetile juurdepääsu turutõrked. Kuna kiire interneti näol on tegemist järjest enam ühega inimeste alusvajadustest, näeme vajadust need turutõrked likvideerida. Selleks, et seda teha efektiivselt, asjakohaselt ja mõjusalt, **soovitame põhjalikult analüüsida turutõrgete eemaldamise võimalusi ja lahendusi.**

Teenuse tarbijad peavad oluliseks internetiteenuse kõrget kvaliteeti, piisavat kiirust ning taskukohast hinda. Kiirusega kuni 100 MBit/s, peavad oluliseks kaks kolmandikku turutõrgete piirkonna elanikest. Samas kiirema kui 40 MBit/s fikseeritud võrgu juurdepääsuühendus puudub 55%-l elanikkonnast, kellest enamus elavad hajaasustusega piirkondades. Eestis on olemas vajadus ja piisav tarbijaskond kiire internetiühenduse tarbimiseks tulevikus, **seetõttu tuleb tagada võrdsed arengud seoses kiire internetiühenduse kättesaadavusega nii tihe- kui ka hõreasustuse piirkondades.**

Fiberoptilise baasvõrgu olemasolu on tähtsaks eelduseks nii kiire püsiühenduse kui ka 4G mobiilse interneti levikule kõigisse Eesti piirkondadesse aastaks 2017. **Seetõttu on vajalik käimasoleva EstWin1 projekti plaanipärane täitumine ning EstWin2 projekti käivitamine.**

Tulenevalt mobiilse interneti eripärast ei garanteeri see lõpptarbijale andmete alla ja üleslaadimise miinimumkiirust. Olenevalt kasutajate arvust, kasutatavatest teenustest, kasutajate kaugusest mobiilimastist, kasutuse kohast jt tingimustest võib realselt kasutatav andmesidekiirus väga oluliselt teoreetilisest maksimumist väiksem olla. Mobiilne internet ei ole täielik alternatiiv fikseeritud internetile. **Seetõttu on üldine soovitus majad ühendada fikseeritud juurdepääsuühendusega.**

Kiire interneti levik ei ole alati süstemaatiline protsess. Võrdse tarbijaskonnaga kohalikes omavalitsustes võib olla juurdepääs kiirele internetile erinev. See puudutab nii baasvõrgu kui ka juurdepääsuühenduste levikut. **Seetõttu soovitame läbi viia juhtumuringuid nendes piirkondades, kus kiire internet on jõudnud suurema hulga tarbijatest, et identifitseerida head koostööpraktikad ning neid kasutada mujal.** Eraldi tuleks käsitleda kohaliku omavalitsuse ja asustusüksuse tasandit.